

Puuteollisuuden ja veneenrakennusalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2020 - 2021

Puuteollisuuden ja veneenrakennusalan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistettavat suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2020		2021	
	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa
Puuteollisuuden perustutkinto	83	1333	189	1938
Puusepänteollisuuden osaamisala	73		170	
Sahateollisuuden osaamisala	8		10	
Puurakenneteollisuuden osaamisala	1			
Ei tietoa	1		9	
Puuteollisuuden ammattitutkinto	82	383	52	559
Puulevyteollisuuden osaamisala	44		4	
Sahateollisuuden osaamisala	31		32	
Puusepänteollisuuden osaamisala	5		16	
Puurakenneteollisuuden osaamisala	1			
Ei tietoa	1			
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	8	49	14	47
Mekaanisen metsäteollisuuden osaamisala	4		4	
Puusepänteollisuuden osaamisala	1		9	
Ei tietoa	3		1	
Veneenrakennusalan perustutkinto	8	135	16	161
Ei tietoa	8		16	
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	4	22	7	16
Puuveneen rungon ja kannen valmistus	3		7	
Veneen kone- ja laitekorjaus	1			

Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	0	6	9	24
Venealan työnjohdon osaamisala			9	
Yhteensä	181	1928	287	2745

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 tietojen osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 tietojen osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät näy ko. taulukossa eivätkä sisälly taulukossa oleviin määriin.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Toimikunnan Puuteollisuuden perustutkinnossa oli noin 10 %:ssa opiskelun tavoitteena pelkän tutkinnon osan tai osien suorittaminen ja 90 %:lla koko tutkinnon suorittaminen opiskelun tavoitteena. Puualan ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa lähes kaikilla oli opiskelun tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen. Veneenrakennusalan perustutkinnossa oli opiskelun tavoitteena 95 %:ssa opiskelun tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa koko tutkinnon suorittaminen.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Siirtymäajalla olevia tutkintoja oli suoritettu loppuun v. 2020 ja v. 2021, joka taas lisäsi suoritettuja tutkintoja. Vuonna 2020 oli suuri määrä siirtymäajalla olevia tutkintoja suoritettu. Nämä suoritukset eivät sisälly taulukkoon, mutta esimerkiksi Puualan perustutkintoa oli suoritettu 78 ja vielä vuonna 2021 24 kappaletta. Levyalan ammattitutkintoja oli suoritettu 60 kappaletta vuonna 2020.

Veneenrakennusalan tutkintojen suorituskäärät ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2020 vuoteen 2021, vaikkakin kokonaismäärät ovat suhteellisen pieniä. Veneiteollisuudella menee muutenkin hyvin tällä hetkellä. Itäisessä Suomessa ja Pohjanmaalla olisi oppilaitoksille tilaa veneenrakennusalan osalta.

Näytön suorituspaikan osalta tärkeää on se, että näytöt suoritetaan työpaikalla ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta. Toimikunta on havainnut, että näytöt, jotka ovat suoritettu yhdistelmänä sekä työpaikalla että oppilaitoksessa, niin toisaalta on voinut varmistaa kattavan osaamisen osoittamisen niissä tutkinnon osissa, joihin kuuluu myös esimerkiksi suunnittelutyötä (esim. venealan direktiivit).

Koronavuoden vaikutuksia on hankala arvioida lukujen valossa. Toisaalta on ollut havaintoja opiskelun keskeyttämisistä tai hidastumisesta, mutta toisaalta oppilaitokset ovat ottaneet käyttöönsä ja kehittäneet käytänteitä, jotka ovat taas suosineet itsenäiseen opiskeluun tottuneita opiskelijoita. Suorituskäärät ovat esim. veneenrakennusosalalla ollut suotuisat siitä syystä, että oppilaitos on voinut ylläpitää lähiopetusta koronapandemian aikana. Näin ollen lähiopiskeluun haluvia opiskelijoita on voinut hakeutua ko. koulutukseen. Veneenrakennusalan perustutkintoon on tullut yhteishaun kautta uusia opiskelijoita lisää. Oppivelvollisuuden laajentuminen voi myös näkyä lisääntyvinä suorituskäärinä myöhemmissä tarkasteluissa.

Ammatilliset tutkinnon osat, pakolliset ja valinnaiset tutkinnon osat, ytot

Valinnaisiksi tutkinnon osiksi valitaan myös aiemmin suoritettu ammatillisen perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta suoritettu tutkinnon osa. Toisaalta koulutuksen järjestäjän tulee myös tunnustaa ja tunnustaa aiemmin suoritettu tutkinnon osa.

Koko tutkinnon suorittamisen suosio voi myös selittää sillä, että opiskelija tarvitsee esim. ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen mahdolliseen urakehitykseen tai palkankorotukseen.

Tutkintoja tai tutkintojen osaamisaloja, joiden suorituksia on marginaalisesti

Puurakenneteollisuuden osaamisalassa on ollut vuonna 2020 perustutkinnon osalta ollut vain yksi koko tutkinto ja ammattitutkinnossa yksi koko tutkinto. Vuonna 2021 ko. osaamisalassa ei ollut lainkaan koko tutkintoa suoritettu näiden tutkintojen osaamisalojen osalta.

Perustutkinnon Puulevyteollisuuden osaamisalassa ei ollut laisinkaan koko tutkinnon suorittajaa. Vuonna 2021 oli ammattitutkinnossa ko. osaamisalan koko tutkintosuorituksia neljä kappaletta.

Vaihtelua selittänee se, että ylipäänsä toimikunnan toimialalla voi olla isompia organisaatioita, jotka laittavat liikkeelle isompia määriä koulutettavia/opiskelijoita. Näin ollen osaamisaloihin liittyvät suoritukset voi aika ajoin olla pieniäkin tai vastaavasti suurempia.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiiviset koulutuksen järjestäjät / järjestämisluvat

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät
Puuteollisuuden perustutkinto	57	28
Puuteollisuuden ammattitutkinto	22	11
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	12	4
Veneenrakennusalan perustutkinto	54	4
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	4	2
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	2	1

** aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella.*

Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Järjestämislupien määriin ei ole juuri tullutkaan muutoksia.

Tutkintojen järjestäminen

Toimikunta painottaa, että järjestämislupa velvoittaa myös koulutuksen järjestäjää järjestää ko. tutkintoa. Veneenrakennusalan perustutkintojen järjestämislupia on suuri määrä (54), mutta vain neljä järjestää käytännössä ko. koulutusta ja tutkintoa. Näin ollen toimikunta esittää opetus- ja kulttuuriministeriölle, että järjestämislupia karsitaan. Ei ole tarkoituksen mukaista, että kun opiskelija kysyy järjestämisluvan omaavalta koulutuksen järjestäjältä, niin vastaukseksi saa opiskelija, etteivät järjestä Veneenrakennusalan perustutkintoa.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Veneenrakennusalan perustutkinnossa on neljä aktiivista koulutuksen järjestäjää, joista kahdella suurimmalla on yhteensä 96/105 suorituksesta, ammattitutkinnossa kaksi aktiivista järjestäjää, joista yhdellä koulutuksen järjestäjällä on ylivoimaisesti eniten suorituksia (12/16 suorituksesta), erikoisammattitutkinnossa on yksi aktiivinen järjestäjä.

Puuteollisuuden perustutkinnossa on 28 koulutuksen järjestäjää ja tutkinnon osien suoritus jakautuu tasaisesti, ammattitutkinnossa 11 järjestäjää, joista yksi on ylivoimaisesti suurin, erikoisammattitutkinnossa neljä järjestäjää, joista yhdellä koulutuksen järjestäjällä on liki puolet suorituksista.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Englanninkielisiä järjestämislupia tai muun kielisiä järjestämislupia voisi yleisesti olla enemmän. Tässä voisi olla myös koulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä. Toimikunta esittää, että mahdollistetaan ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden opiskelun edistämistä ja työskentelemistä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Finnboat ja Suomen Puuveneveistäjät ovat erityisesti huolissaan puuveneiden rakentamisen ammatillisen koulutuksen vähenemisestä ja jopa sen loppumisesta. Ainoastaan yksi koulutuksen järjestäjä toteuttaa ammattitutkintoon johtavaa koulutusta. Tämänkin jatko selviää kesällä 2022, pääsevätkö koulutuksen järjestäjät sopimukseen. Ammattitutkintojen rahoitus on pienentynyt, joten siitä syystä koulutuksen järjestäminen ei houkuttele koulutuksen järjestäjiä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Koski-tietojen mukaan näyttöjä järjestetään puuteollisuuden perustutkinnon osalta noin puolet ja puolet oppilaitoksessa ja työpaikalla. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta yli 90 % työpaikalla. Veneenrakennusalan tutkintojen osalta korostuivat yhdistelmä työpaikka ja oppilaitos. Toimikunnan tekemän puuteollisuuden tutkintojen vierailukäynnin perusteella voidaan vielä todeta, että näytöt toteutetaan suunnitellusti ja pääasiallisesti työelämässä.

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

Puuteollisuuden perustutkinnon keskiarvo näytöistä on 4,4. Muista toimikunnan toimialaan kuuluvista tutkinnoista ei ollut keskiarvoja saatavilla, johtuen pienistä vastaajamääristä. Väittämä liittyen osallistumiseen näyttöjen suunnitteluun saivat myös hiukan matalammat keskiarvot verrattuna muihin näyttöihin liittyviin väittämiin. Osaamisen arvioijien ammattitaitoon liittyvä väittämä sai erittäin hyvän keskiarvon.

** opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 1.7.2019 – 31.12.2021. Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Kaksikantaisuus toteutuu melko hyvin, mutta Koski-tietojen (Power bi 2020) perusteella vielä havaittavissa *Ei tietoa*. Tämä johtuu varmaan siitä, että koulutuksen järjestäjien opiskelijahallintajärjestelmät eivät täysin ole toimivia. Kaksikantaisuus pääasiassa toteutuu, mutta löytyy myös tutkinnon osia, joissa opetusalan edustaja arvioinut yksinään. Vaikka näytöt suoritetaan oppilaitoksessa, niin työelämän edustaja oltava paikalla. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa kaksikantaisuus toteutuu paremmin.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Näyttöympäristöt soveltuvat pääosin hyvin. Näyttöympäristön löytäminen tiettyihin tutkinnon osiin voi kuitenkin olla vaikeaa, esimerkiksi Veneenrakennuksen komposiittityöt. Puuteollisuuden tutkintojen osalta mekaanisen metsäteollisuuden näytöt toteutetaan tehdasympäristössä.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettäville näytöille

Koulutuksen järjestäjillä on omia näyttöympäristöjä, mm. konekanta voi olla parempi oppilaitoksessa verrattuna työpaikalla olevaan konekantaan. Esimerkiksi työpaikalla voi olla hyvin yksipuolista näyttöympäristöä tarjolla, jolloin osaamisen osoittamista täydennetään oppilaitosympäristössä. Tässä yhteydessä huomioidaan alaikäisten opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa näyttöjä työpaikoilla.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunnalle ei ole tullut oikaisupyynnöitä käsiteltäväksi.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Toimikunnan havaintojen mukaan koulutuksen järjestäjä voi käyttää osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa, esimerkiksi hyvänä tiedonvälityskeinona ja parhaimmillaan markkinointikeinona.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Henkilökohtaistamisesta (HOKS) saatu keskiarvo Puuteollisuuden perustutkinnon osalta on 4,0. Opiskelijapalautteesta käy myös ilmi, että keskiarvot näytöistä ovat hiukan korkeampia kuin HOKS:n väittämiin liittyvät keskiarvot.

Yleistettävät käytännöt

Toimikunnalla ei ole tällä hetkellä erityisiä havaintoja tähän kohtaan.

Hyvät käytännöt

Toimikunta näkee hyvänä käytäntönä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman hyödyntämisen laajemminkin tiedonvälityksen työkaluna, esimerkiksi kun opiskelijoille tiedotetaan koulutuksen järjestäjien toiminnasta tutkintokohtaisesti.

Hyvänä käytäntönä on myös noussut esille erilaisten sähköisten alustojen ja järjestelmien käyttö, esimerkiksi kun pohditaan, onko opiskelija hankkinut riittävästi osaamista osaamisen osoittamiseen näytössä.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Koulutuksen järjestäjän on syytä varmistua siitä, että opiskelija on valmis näyttöön, eli milloin on riittävät valmiudet näyttöön. Eri menetelmiä on hyvä kehittää, esimerkiksi järjestelmiä, joissa seurataan opintoja ja osaamista (osaamisperusteisuus).

Koulutuksen järjestäjien tehtävänä on perehdyttää työelämän arvioijat ja työpaikkaohjaajat arviointiin ja tutkinnon perusteisiin. Tästä syystä arviointiin perehdyttämisessä tulisi käyttää mm. selkeää kieltä, ja näin ollen parantaa saavutettavuutta ja käytettävyyttä ja kehittää ns. yhteistä kieltä.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Aikuisopiskelijoilla voi usein olla vanhoja todistuksia, joihin ei ole sisällynyt nykyisiä vaatimuksia. Oppilaitoksissa todetaan nykyinen osaaminen ja testien kautta tarkistetaan osaaminen. Henkilökohtaistaminen ja ohjaus oikeaan tutkinnon (perustutkinto tai ammattitutkinto) ovat avainasemassa tässä yhteydessä.

Lisäksi on opiskelijoita, joilla ei ole jatko-opinnot suunnitelmissaan, vaan heillä on tavoitteena täydentää osaamista työelämään, lähinnä ammatillisten tutkinnon osien kautta. Pelkkien tutkinnon osien suorittaminen ei toisaalta aina tuo sitä arvostusta työelämässä, jota koko tutkinnon suorittaminen toisi.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Toimikunnan yleisenä huomiona mainitaan osaamisen arvioinnin kriteereiden heikohko tuntemus työelämässä ja opiskelijoiden keskuudessa sekä se, että oppilaitos ja työelämä käyttävät asioista eri ”kieltä”.

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Valinnaisuutta on mahdollista hyödyntää rajallisesti, koska esim. Puuteollisuuden perustutkinnon osalta tutkinnon osat ovat laaja-alaisia ja tästä syystä ne vähentävät valintamahdollisuuksia.

Laaja-alaisuus myös samalla johtaa tehtävien erittäin pintapuoliseen oppimiseen, joskin perustutkinnon lähtöajatus onkin saada kuva ko. teollisuuden alasta.

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai ammattitaidon osoittamistavoista

Koulutuksen järjestäjällä on tässä melko suuri osuus koska koulutuksen järjestäjillä on vastuu arvioinnin perehdyttämisessä tutkinnon perusteisiin ja arviointiin.

Kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Toimikunnan vierailukäyntien yhteydessä todetut puutteet arvioinnin kriteereiden tuntemisessa, tuli esille sekä opiskelija- että työpaikkaohjaaja edustajilla. Ongelma ei ole pelkästään työpaikkaohjaajakoulutuksessa, vaan myös miten ajankohtainen tieto löytyy helposti jokapäiväisessä käytössä. Syitä tähän voi olla saavutettavuudessa.

Työelämäpalautteen havainnot (työpaikkaohjaajakysely)

Koulutuksen järjestäjien saamat palautteet ja keskiarvot ovat erittäin hyviä ja toimikunta ei löytänyt näistä huomautettavaa.